

Handläggare

Gustav Richard Hjorth Tegman
Telefon: 08-50814644

Till

Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2024-09-19

Remiss av Stockholms stads program för stöd till anhöriga

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2024/749

Förvaltningens förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat en remiss av *Stockholms stads reviderade program för stöd till anhöriga* till bland annat Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.

Ändringar som gjorts är bland annat revidering av syfte och mål, förändring i disposition och omfattning, förtydligande om målgrupp, uppdatering av underlag, tillägg om nationell anhörigstrategi samt tillägg om mänskliga rättigheter. Därtill har fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram.

Närmare en femtedel av Sveriges vuxna befolkning ger vård eller stöd till någon de står nära. Det stöd anhöriga står för utgör en betydande avlastning för den offentliga omsorgen. För många som under lång tid och i stor omfattning ger stöd till en anhörig kan stödet medföra negativa konsekvenser på den egna hälsan, ekonomin och livskvaliteten. Studier visar att offentligt anhörigstöd kan ge goda effekter på den enskildes hälsa.¹

Förvaltningen ser positivt på revideringen av programmet.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

¹ Jämställdhetsmyndigheten, dnr ALLM 2020/29 s. 20

Bakgrund

Kommunstyrelsen har skickat en remiss av *Stockholms stads reviderade program för stöd till anhöriga* till Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd. Remissen ska besvaras senast den 1 oktober 2024.

Remissen har även skickats till Äldrenämnden, Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, Kommunstyrelsens pensionärsråd, samtliga stadsdelsnämnder samt flera olika intresseorganisationer och föreningar.

Ärendet

Socialnämnden i Stockholms stad har utifrån ett budgetuppdrag 2024 tillsammans med äldrenämnden reviderat *Stockholms stads program för stöd till anhöriga*. Programmet ska ange ramar och riktning för hur stadens socialtjänst ska arbeta med stöd till anhöriga.

Revidering

Inför revidering av program har underlag inhämtas genom utvärdering av Stockholm stads program för anhöriga 2021-2024, flera dialogmöten med bland annat intresseorganisationer, stadens barnombudsman, äldreombudsman och funktionshindersombudsman, nationell anhörigstrategi och 19 stycken djupintervjuer med anhöriga i Stockholms stad.

Vid revidering har socialförvaltningen och äldreförvaltningen tagit hänsyn till förslag till ny socialtjänstlag samt omställningen till en god och nära vård och omsorg. I det reviderade programmet lyfter man fram betydelsen av tidigare och förebyggande insatser samt vikten av att utgå från den anhöriges behov och situation.

I förslag till reviderat program har nedan ändringar gjorts jämfört med nuvarande program:

- Revidering av syftesbeskrivning.
- Revidering av målformulering samt tillägg av två mål.
- Delvis förändrad disposition
- Förtydligande om att målgruppen anhöriga till personer som drabbats av skjutningar och dödligt våld innefattar personer i kriminell miljö som drabbats av skjutningar och dödligt våld.
- Uppdaterade texter för att ha aktuellt underlag.
- Revidering av text om stadsövergripande verksamheter i syfte att fokusera mer på stödet som ges istället för organisering.
- Lagt till text om den nationella anhörigstrategin.
- Lagt till text om mänskliga rättigheter istället för barnrätts-,

funktionshinder- och jämställdhetsperspektiv.

- Istället för en åtgärdslista har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Fokusområdena med aktiviteter anger prioriterat arbete inom stöd till anhöriga. Viss språklig justering och redaktionella ändringar.

Syfte och mål

Programmet syftar till att anhöriga i staden ska uppleva att de har en bra livssituation och får likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor. Målen med programmet är att:

- Socialtjänsten i staden har ett anhängigperspektiv som genomsyrar alla verksamheter och yrkesgrupper som möter anhöriga.
- Anhöriga görs delaktiga i den närståendes omsorg, stöd och vård i den mån det är möjligt.
- Anhörigas behov uppmärksammas och anhöriga erbjuds stöd med kvalitet.

Fokusområden

I förslag till nytt program har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. De fem områdena är:

- Information om socialtjänstens stöd till anhöriga
- Kunskap och kompetens
- Samverkan
- Stöd till anhöriga
- Systematisk uppföljning

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Social omsorg vuxen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Närmare en femtedel av Sveriges vuxna befolkning ger vård eller stöd till någon de står nära. Nästan en tredjedel av dessa ger stöd mer än tio timmar per vecka.² Även barn och ungdomar utför omsorgsinsatser och påverkas på andra sätt av att vara anhöriga. Det stöd anhöriga står för utgör en betydande avlastning för den offentliga omsorgen.

Stödet som ges kan se olika ut och ges i olika stor omfattning. För många som under lång tid och i stor omfattning ger stöd till en anhörig kan stödet medföra negativa konsekvenser på den egna hälsan, ekonomin och livskvaliteten. Studier visar att offentligt anhängigstöd kan ge goda effekter på den enskildes hälsa.³ Därför anser förvaltningen att det är positivt att stadens program för stöd till anhöriga kontinuerligt revideras och utvecklas.

² Socialstyrelsen – Anhöriga som vårdar eller stödjer någon de står nära, s. 7

³ Jämställdhetsmyndigheten, dnr ALLM 2020/29 s. 20

Förvaltningen noterar att revideringen av programmet har föregåtts av ett lovvärt arbete med att ta fram underlag, vilket bör innebära att det finns en god grund för den revidering av programmet som har skett. Förvaltningen ser särskilt positivt på att underlag inhämtats med hjälp av djupintervjuer med anhöriga.

Förvaltningen anser att det är bra att målformuleringen ändrats och uppdaterats med två mål så att programmet nu ligger mer i linje med de uttalade målen i den nationella anhörigstrategin.

Förvaltningen välkomnar också ändringen av åtgärdslista till fokusområden med tillhörande aktiviteter. Det ger programmets användare större möjligheter att arbeta utifrån vad som anses vara mest viktigt och prioriterat. Förvaltningen ser i övrigt positivt på övrig revidering av programmet.

Barnperspektiv

I en enkätundersökning riktad till ungdomar i åldern 15-17 år uppgav 23 % av ungdomarna att de gav hjälp, stöd eller vård till någon familjemedlem, vän eller annan närstående.⁴ Socialstyrelsen belyser i en rapport att anhörigperspektivet behöver stärkas i verksamheter som möter barn och konstaterar att barn som anhöriga ofta löper risk att osynliggöras.⁵ Därför anser förvaltningen att det är bra att det nya programmet har en aktivitet som syftar till att tydliggöra och fortsätta utveckla stödet till anhöriga.

Jämställdhet

Anhöriga kan vara både kvinnor, män, flickor och pojkar. Studier visar att något fler kvinnor än män (55 %) är anhöriga.⁶ Det finns normativa skillnader som innebär att det ofta finns en större förväntan på att kvinnor ska ta ansvaret för den mer personnära delen av omsorg till anhörig.⁷ Forskningen visar också att bland till exempel föräldrar till barn med funktionsnedsättning är det vanligare att kvinnor tar ett större ansvar för barnets omsorg och vardag medan män ansvarar för familjens försörjning.⁸ Annan forskning visar också att bland de som ger stöd till en närstående så påverkas kvinnors hälsa och ekonomi mer negativt jämfört med männens. Fler kvinnor än män går ner i arbetstid när de vårdar en närstående och betydligt fler slutar även helt sitt jobb.⁹

Förvaltningen noterar att revideringen har genomsyrats av ett jämställdhetsperspektiv.

⁴ Socialstyrelsen – Anhöriga som vårdar eller stödjer någon de står nära, s. 34

⁵ Socialstyrelsen – Anhöriga som vårdar eller stödjer någon de står nära, s. 90-96

⁶ Socialstyrelsen – Anhöriga som vårdar eller stödjer någon de står nära, s. 45

⁷ Jämställdhetsmyndigheten, dnr ALLM 2020/29 s. 13

⁸ Socialstyrelsen – Anhöriga som vårdar eller stödjer någon de står nära, s. 46

⁹ Linnaeus University Dissertations – No 476/2023 Combining informal care with paid work

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Veronica Starck
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Förslag till program för stöd till anhöriga

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2024-09-03
Veronica Starck, Avdelningschef	2024-09-02